

2021-06-11
Dnr 2021:995
1 (6)

Stockholms kommun
registrator.utbildning@edu.stockholm.se
Kungsholmens västra gymnasium
andreas.l.eriksson@edu.stockholm.se

Kvalitetsgranskning av reella möjligheter till grundläggande behörighet för elever på yrkesprogram

Skolinspektionen genomför med stöd i 26 kap. 19 § skollagen (2010:800) en tematisk kvalitetsgranskning. Syftet med granskningen är att bedöma kvaliteten i hur olika gymnasieskolor möjliggör för elever på yrkesprogram att läsa de kurser som krävs för grundläggande behörighet till högskola.¹

Med anledning av alla de utmaningar som skolor har att hantera under rådande pandemi fattar Skolinspektionen i denna kvalitetsgranskning beslut med rekommendationer utan krav på redovisning.

Denna granskning avser Kungsholmens västra gymnasium och Stockholms kommun. Huvudman för skolan är Stockholms kommun. Totalt cirka 40 slumpvis utvalda gymnasieskolenheter ingår i granskningen. Kungsholmens västra gymnasium är en av dessa. På skolenheten går cirka 920 elever, varav 222 elever på enhetens enda yrkesprogram: vård- och omsorgsprogrammet. Skolinspektionen har genomfört två gruppintervjuer med elever, en gruppintervju med lärare, en intervju med skolans studie- och yrkesvägledare samt en intervju med rektorn. Intervjuerna genomfördes via videolänk 27-28 april 2021 av utredarna Ulrika Sutorius och Annette Wisén. Intervjuerna har sammanställts i ett protokoll som kommunicerats med huvudman och skola. Protokollet ligger, tillsammans med inkommen dokumentation, till grund för detta beslut.

Skolinspektionen framhåller vikten av att de elever som har bidragit med synpunkter informeras om detta beslut.

De samlade iakttagelserna från alla skolorna som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. Rapporten är planerad att publiceras runt årsskiftet 2021/22.

¹ De kurser som krävs för grundläggande behörighet till högskola, och som inte ingår i de flesta yrkesprogram, är svenska 2 och 3, alternativt svenska som andraspråk 2 och 3, samt engelska 6. Dock ingår svenska 2/svenska som andraspråk 2 i de programgemensamma ämnena på vård- och omsorgsprogrammet och barn- och fritidsprogrammet och engelska 6 på hotell- och turismprogrammet.

2021-06-11
Dnr 2021:995
2 (6)

Skolinspektionens beslut

Granskningen utgår från följande övergripande frågeställning:

I vilken utsträckning har elever på yrkesprogram reella möjligheter att läsa de kurser som krävs för grundläggande behörighet?

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp för det granskade området. En sammanställning av de författningar som granskningen utgår från finns bifogad som bilaga sist i beslutet.

Skolinspektionen bedömer att eleverna vid Kungsholmens västra gymnasium i hög utsträckning har reella möjligheter att läsa de kurser som krävs för grundläggande behörighet.

Skolinspektionens bedömningar

Reella möjligheter för elever på yrkesprogram att läsa de kurser som krävs för grundläggande behörighet

Här bedöms kvaliteten i skolans arbete i förhållande till hur skolan:

- Informerar och vägleder elever
- Organiserar och planerar behörighetsgivande kurser
- Följer upp och analyserar skillnader mellan olika yrkesprogram och mellan olika elevgrupper

Elever får information och vägledning inför val av behörighetsgivande kurser

Granskningen visar att eleverna på vård- och omsorgsprogrammet på Kungsholmens västra gymnasium får information och vägledning på olika sätt inför valet av behörighetsgivande kurser och att informationen både är muntlig och skriftlig. I vissa ämnen visar lärarna även informationsfilmer. Dessutom bjuds olika yrkesgrupper in för en temadag på skolan för att ge eleverna förståelse för olika yrken och även visa vilka vidareutbildningar det finns både inom universitet/högskola och på yrkeshögskola.

Av intervjuer framgår att både mentorer och studie- och yrkesvägledaren har i uppdrag att informera om de behörighetsgivande kurserna. Eleverna informeras klassvis av studie- och yrkesvägledaren och biträdande rektorn. Informationen omfattar både syftet och nyttan med grundläggande behörighet och den utmaning som kurserna kan innebära för eleverna. Det framkommer i intervjuer att studie- och yrkesvägledaren och den biträdande rektorn försöker betona att eleverna ska välja utifrån sina egna intressen och inte följa grupptryck. Även ämneslärarna vägleder eleverna inför valet. Lärare

2021-06-11
Dnr 2021:995
3 (6)

berättar i intervjun att de har både regelbundna och spontana samtal med många elever i anslutning till lektionstid om de val som de ska göra och att de då vägleder med utgångspunkt i hur det går i ämnet och vad eleven vill. Eleverna har också möjlighet att få individuella vägledningssamtal med studie- och yrkesvägledaren. I intervjun berättar studie- och yrkesvägledaren att de i samtalet tillsammans gör en karta över var eleven befinner sig just nu, vart hen vill och vilka vägar som kan ta eleven dit. Samtalen är av olika karaktär från att vara snabb information till att handla om exempelvis intressen, ambitioner och kursernas höga krav.

Utbildningen är organiserad så att alla elever ges möjlighet att läsa behörighetsgivande kurser

Granskningen visar att alla elever på Kungsholmens västra gymnasium har möjlighet att läsa behörighetsgivande kurser. Eftersom svenska 3 och engelska 6 ges inom ramen för programfördjupningen, med möjlighet att välja bort dem och välja karaktärsämneskurser istället, krockar inte kurserna med annan undervisning eller det arbetsplatsförlagda lärandet (APL). Kurserna är schemalagda parallellt med alternativ karaktärsämneskurs. Eleverna har möjlighet att få stöd i de behörighetsgivande kurserna i det som kallas studion, där eleverna kan få studiehundledning bland annat av en lärare som är behörig att undervisa i engelska. Under pandemin har behovet varit stort och skolan har utökat möjligheterna till stöd i studion.

Skolan uppmärksammar att flera elever har svårigheter med att fullfölja kurser för grundläggande behörighet

Skolan följer upp elevernas val av behörighetsgivande kurser på individnivå och elevernas betygsresultat på gruppnivå, och det finns en medvetenhet om vad som ligger till grund för elevernas val. Intervjuer med rektorn och biträdande rektorn visar att skolan uppmärksammar att flera elever som har valt att läsa grundläggande behörighet har stora svårigheter att klara dessa kurser, vilket bland annat leder till att de byter kurs eller att de har svårt att få godkänt och i förlängningen riskerar att inte få ut sin yrkesexamen. Skolledningen planerar att följa upp detta mer systematiskt.

Skolinspektionen avslutar med detta beslut denna granskning.

På Skolinspektionens vägnar

X Marlene Giertz

Beslutsfattare

Signerat av: Marlene Giertz

I handläggningen av ärendet har även utredarna Ulrika Sutorius (föredragande) och Annette Wisén deltagit.

Författningsstöd

Skollagen (2010:800)

2 kap. 8 §

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i denna lag, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar.

2 kap. 10 §

Rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov. Rektorn fattar i övrigt de beslut och har det ansvar som framgår av särskilda föreskrifter i denna lag eller andra författningar.

Rektorn får uppdra åt en anställd eller en uppdragstagare vid förskole- eller skolenheten som har tillräcklig kompetens och erfarenhet att fullgöra enskilda ledningsuppgifter och besluta i frågor som avses i första stycket, om inte annat anges.

2 kap. 29 §

Elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ska ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. Även den som avser att påbörja en utbildning ska ha tillgång till vägledning.

4 kap. 3 §

Varje huvudman inom skolväsendet ska på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen.

4 kap. 4 §

Sådan planering, uppföljning och utveckling av utbildningen som anges i 3 § ska genomföras även på förskole- och skolenhetsnivå.

Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, förskollärare, övrig personal och elever. Barn i förskolan, deras vårdnadshavare och elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet.

Rektorn ansvarar för att kvalitetsarbete vid enheten genomförs enligt första och andra styckena.

4 kap. 5 §

Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet enligt 3 och 4 §§ ska vara att de mål som finns för utbildningen i denna lag och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls.

15 kap. 19a §

Varje elev ska ha en mentor som ska följa elevens kunskapsutveckling och studiesituation med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet. Mentorn ska särskilt uppmärksamma tecken på att eleven kan behöva stöd och i så fall skyndsamt informera berörd skolpersonal.

15 kap. 20 §

Minst en gång varje termin ska rektorn se till att eleven ges en samlad information om elevens kunskapsutveckling och studiesituation (utvecklingssamtal).

En elevs vårdnadshavare ska få sådan information som avses i första stycket.

16 kap. 3 §

Yrkesprogrammen ska utgöra grund för yrkesverksamhet och fortsatt yrkesutbildning.

Alla elever på yrkesprogram ska inom ramen för sin gymnasieutbildning ges möjlighet att uppnå grundläggande behörighet till högskoleutbildning som påbörjas på grundnivå.

26 kap. 19 §

Statens skolinspektion ska granska kvaliteten i sådan utbildning och annan verksamhet som står under dess tillsyn eller under tillsyn av en kommun enligt detta kapitel.

Gymnasieförordningen (2010:2039)

4 kap. 5 §

Statens skolverk får meddela föreskrifter om vilka kurser som får erbjudas som programfördjupning för varje program.

4 kap. 7 § första–fjärde stycket

Huvudmannen för en gymnasieskola beslutar om vilka kurser som ska erbjudas som individuellt val.

Eleven har dock rätt att inom utrymmet för individuellt val läsa

1. en kurs i idrott och hälsa utöver vad som finns på studievägen,
2. minst en kurs i estetiska ämnen, och
3. de kurser som krävs för grundläggande högskolebehörighet på grundnivå om eleven går på ett yrkesprogram.

Undantag från vad som föreskrivs i andra stycket 1 och 2 får göras om det finns synnerliga skäl.

Statens skolverk får meddela föreskrifter om vilka kurser som får ingå i de ämnen som avses i andra stycket 2.

4 kap. 23 §

En elev får delta frivilligt i undervisning i en eller flera kurser som ligger utanför elevens fullständiga program, om eleven på ett tillfredsställande sätt kan antas genomföra såväl kurserna på den ordinarie studievägen som de frivilliga kurserna (utökat program). Beslutet fattas av rektorn.

En elev på ett yrkesprogram i gymnasieskolan har utan särskilt beslut rätt att som utökat program läsa de kurser som krävs för grundläggande behörighet till högskoleutbildning på grundnivå. Huvudmannen är dock bara skyldig att tillgodose detta om eleven senast vid utgången av det andra läsåret har anmält att han eller hon vill läsa de aktuella kurserna.

En elev som följer ett utökat program har rätt till garanterad undervisningstid utöver vad som föreskrivs i 16 kap. 18 § respektive 19 kap. 20 § skollagen (2010:800).

Förordning (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan**2.4 Utbildningsval – arbete och samhällsliv**

Personalen ska, efter en av rektorn gjord arbetsfördelning, bidra med underlag för elevernas val av utbildning och yrke, samt informera och vägleda eleverna inför deras val av kurser, fortsatt utbildning och yrkesverksamhet och motverka sådana begränsningar i valet som grundar sig på föreställningar om kön och på social eller kulturell bakgrund.

2.6 Rektorns ansvar

Enligt skollagen ska det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ansvarar för att planera, följa upp, utvärdera och utveckla utbildningen i förhållande till de nationella målen. Som pedagogisk ledare för skolan och som chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn ansvar för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att utbildningen organiseras så att den så långt möjligt anpassas efter elevernas önskemål och val av kurser och att återvändsgränder i studiegången undviks, eleverna får information inför utbildningens början, får en väl utformad introduktion i utbildningen, i ämnen och kurser samt får stöd att formulera mål för sina studier, studie- och yrkesvägledningen organiseras så att eleverna får information om och vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför val av framtida utbildning och yrke, samt skolan i dialog med eleven upprättar en individuell studieplan för varje elev och reviderar den vid behov.